

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Hrvatska politika.

V. Kad mi Hrvati govorimo o uzpostavi hrvatske države, razumije se, da time izpovjedamo što su izpovjedali i utemeljitelji stranke prava, t. j., da nas današnje uredbe u domovini ne zadovoljavaju i da ih hoćemo zariečiti sa svojima. Razumije se, da smo pripravnici, kao i oni, upotrebiti sve, što je moguće, da se riešimo stanja podredjenosti i izrabljivanja. To je naša narodna težnja, naše narodno vjerovanje. To je program. On je nepromjenjiv i nije podvrgnut nijednim okolnostima, nije zavisan ni od vremena ni od događaja. On je stalni cilj naše politike, ali nije politika.

Drukčije stoji sa sredstvima, kojim možemo razpolagati, da svoj program oživotvorimo. Ova zavise od vanjskih prilika, od događaja, uobče od svega onoga, što se mijenja u narodu i oko njega. Razsuditi ove promjenjive prilike, odrediti kojim pravcem će se poći, odabrati prikladna sredstva — to je ono, čim se bavi politika, koja prema tomu može danas upotrebiti sredstva, koja su jučer bila nemoguća i koja će se sutra možda opet zabaciti, da budu zamijenjena drugim odgovarajućim vremenu i prilikama.

Koliko je po tom program nepromjenjiv i takovim treba da oстане, toliko je politika, u nastojanju da se taj program oživotvori, promjenjiva u izboru sredstava.

Nego ipak ni te promjene ne mogu uzslediti kod razumnih ljudi i kod uređenih stranaka, nego samo posle zrelog razsudivanja, mirnog razpravljanja, zborna, dogovorenja. Bez sumnje svaki pojedinac ima pravo nastojati, da se što popravli ili ukine, poprimi ili zabaci, ako misli, da je to potrebno, ali opet ne može on to učiniti, nego predav stvar onima, na koje to spada. Rađeć samovoljno događaju se neredi, smutnje, ciepaue, se sile, štetnje se stvari, cilju, programu. Za to je svukud po svietu uveden običaj, da se pristaše jednog programa, a to su pristaše stranke, dogovaraju u svakom slučaju koje predstojeće važnije odluke ili akcije. Na taj način ne može se u životu stranke ništa izvanredna ni nenadna dogoditi, a pristaše su medju sobom solidarni, u svojim redovima, složni i pripravnici na svaki odlučni korak.

Ovo sve napominjemo, jer se u nas često mieša program sa sredstvima, a što je još gore, nadje se jedan ili drugi „vodja“, koji misli, da nije vezan na ništa, niti na zbornu dogovaranje, pa radi, odlučuje, skalupi što i kako hoće. Ima još i onih, koji se iza ledja stranke rote sa tudjincima, te jednim mahom promjene pravac ciele stranačke politike.

Ovi i ovakovi mnogo su krivi nesredjenom političkom djelovanju hrvatskog naroda. Od ovih i ovakvih samovoljnih političara trebalo bi da se rieši navlastito stranka prava, ako želi u svojem djelovanju napredovati. Jer ovi i ovakovi su krivi, da se stranka razciepala i da je stvoreno u Hrvatskoj bezbroj stranačkih skupina bez prave potrebe i bez prave svrhe. Ovi i ovakovi su krivi, što stranka prava, što narod hrvatski, nije kao cjelina mogao izrabiti sudbonosne prilike ovih zadnjih godina. Ovi i ovakovi su krivi, što se narod hrvatski danas nalazi, gdje ne bi smio da bude.

Narod hrvatski već poslie god. 1868. nije se mogao, ni smio više zanašati ni na obstojeće zakone, ni na svoja ugovorena prava, jer obstojeći zakoni su baš stvoreni, da nas drže u podredjenosti, a prava ima samo onaj, koji ima silu, moć, znanje, da svoja prava čuva ili izgubljenja izvostiti. Narod hrvatski poslie 1868., poslie nagodbe, imao je i vremena i prilike, da se uvjeri od koga je izrabljivan, prevaren, tlačen. To su već i slijepi bili vidili, pak su i ovi mogli krenuti pravim putem. Ali nesreća naša narodna hoće, da mi imademo uvijek ljudi, koji služe našem tlačitelju i koji znadu obmanuti naš narod, da i sam u propast hrli.

Ne imenujemo nikoga, govorimo o činjenicam.

Austrija je kaos, smjesa naroda, koji su do jučer, što silom, što prevarom, sačinjavali bezsviestnu gromadu u svemu i po svemu, od

njemačkoga življa izrabljivanu i tlačenu. Silom okolnosti iz tog kaosa počeli su uzkrisivati već zamrli životi, počeli se u svoje prirodne granice okupljati narodi. Austrija, da uzmogne zapriečiti to uzkrnuće, dala je na izrabljivanje Magjaru jedan dio svojih podanika, uzput je zaularila i Magjara i sve druge narode.

Da je Magjar zaularen kao životinja, to se vidi danas bolje nego ikad; da su narodi Ungarije i Hrvatska žrtvovani od bečkih krugova izpraznosti magjarskog sovinizma, to, mislimo, ne može nitko zanekati.

Ovaj i ovakav Magjar bio je u borbi sa Bečom. Što rade na to Hrvati?

Povjest i zdrav razum upućivali su nas na pravu našu narodnu politiku, jedinu, koja nam je u današnjim okolnostima moguća, a to je: Oslabiti glavnog neprijatelja koliko je moguće više, za to da nam popusti čim je moguće više.

Ovo je u prvom redu bila zadaća stranke prava, koju je ona mogla posve lahko izvršiti, bez da je u čemu štetovala svome cilju, svome programu. Njezinom pomoći, njezinom radnjom mogla je danas stvar narodna biti na boljem položaju, nego jest. Nu, zbornu i promišljeno se nije ništa uradilo, upro se naprotiv sve moguće, da se narod hrvatski prikáže kukavnom marvom na prodaju. Razvila se domaća užasna borba, kleveče, ocrnjivanja. Dogovaralo se kromice sa tudjincem, a glas većine naroda nije se htio slušati. Denunciralo se, proglašivalo se čestite ljude izdajicam domovine. Nastala bila utrka kupljenih ili zdvojenih političara prema Beču ili prema Pešti.

Za plodove ovakove borbe već se moglo znati i prije, nego su pali sa stabla. Pešta nije trebala prijatelja bez snage. Beč po običaju nije mario više za Hrvate, koji su mu pomogli uzdržati dualizam, odnosno starinski centralizam. Za zahvalu izručeni su pače, kao uvijek, daljnjem izrabljivanju.

I tako mi Hrvati barem danas znamo na čemu smo. Znamo istinsko naše stanje bez obsjena i obmana.

Saborski rad.

Nismo namuili napisati osvrt. Pozabavit ćemo se samo s onim, što je vrijedno da se iztakne.

Na ekonomskom polju zabilježiti ćemo najprije ono, što je mal da ne od svih zastupnika bilo naglašeno t. j. vladinu akciju za gospodarstveno pridignuće Dalmacije. Vlada je naprosto ocutila potrebu, da poslie stoljetnog nerada i zanemarenja Dalmacije, započne nešto. Koji je u tome razlozi vode, ne marimo sad izpitivati. Mi smo o tome već dosta pisali. Nego njezin rad u tom pravcu još je uvijek takav, da ne zaslučuje osobitog priznanja. Taj je rad udešen više za reklamu, nego li za korist zemlje. A da je tako osjećamo najbolje mi u kotaru šibenskome, gdje od pustih najavljenih milijuna dobismo — ili bolje nedobismo — 2000 kruna. — Ne ćemo govoriti o vladinu sutjecaju u dosadašnjem pomaganju za suzbijanje filoksera, jer smo i o tome iznili podatke, koji svjedoče, da je to pomaganje kroz iluzorno.

Zastupnici su u ekonomskom pogledu stvorili dosta zaključaka, ali tih je bilo i prošlih godina na pretek, pa su ostali na papiru. Glavni je prisili vladu da ih izvrši, neg li izpuniti saborsku periodu predložima i zaključcima, a zato trebalo bi naših zastupnicima da preko samog naroda pribave sebi kod vlade više poštovanja.

Svakako spomeniti ćemo preinaku nekih pravila zemljišno-vjersijskog zavoda i s tim spjenu odreku ravnatelja Endlichera, u nadi, da će mu se naći zamjenik, koji ne će biti tu samo radi plaće i radi Zadra. U pitanju pobijanja filoksera svačemo pozornost naših čitatelja na našu današnju viest u predmetu, ali već unapried upozorujemo, da se ne dopusti, e bi se ta akcija izvrnula opet u reklamu vladi.

Znamenit je saborski zaključak, kojim je ovlašten zemaljski odbor, da kao 10% pokra-

jinski doprinos sutječe sa svotom do 150.000 kruna iz zemaljske zaklade za poljodjelske poboljšice u radnje za melioracije i uređenje voda i bujica, koje će vlada izvesti dođduće godine u razmjeru od 90%, s njezine strane, ako ostane vjerna svome obećanju.

Važna je, kako već spomenusmo, zakonska osnova o ustanovljenju konobarskih nadzornika, za izvršenje kontrole u smislu zakona 12. IV. 1907 o umjetnim vinima.

Ne može se mimoći zakonska osnova, kojom se preinačuju neki §§. občinskog zakona u pogled visine občinskih nameta na potrošarinu i u pogled dostavljanja na odobrenje občinskih predračuna, čim će osobito gradovi imati velike koristi, osobito kroz prve mjesece godine, jer će dotični proračuni biti odobreni na vrijeme, tako da će se već u siečnju svake godine moći pobirati ustanovljeni občinski prirez na potrošarinu.

Za promicanje i podpomaganje zadrugarstva sabor je glasovao zadrugnom savezu u Splitu godišnju podpornu od 5000 K, a kao izvanrednu pripomoć za ovu godinu 2600 K, a onda odlučio da se povisi najviše do 300.000 K polog Zem. Odbora kod rečenog zadrugnog saveza.

Pohvalni su predlozi o uređenju izseljivanja, o osiguranju pomoraca i ustanovljenju jednog pokrajinskog osiguravajućeg zavoda i zakonska osnova o proglašenju puta Gračac-Obrovac pokrajinskim.

Na prosjjetnom polju dotaknuta su razna važna pitanja, izmedju kojih najglavnije je ovlaštenje tako Zemal. Odboru, da sklopi zajam od 1.000.000 K za podieljenje bezkamatnih zajmova občinama u svrhu gradnja školskih pomješća, onda nova zakonska osnova o lberalnom dišiplinarnom postupku s pučkim učiteljima, te zaključci o pokrajinskom doprinosu za trgovačke škole u Šibeniku i Splitu.

Vrijedno je iztaknuti zaključak o obrani zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Jezično pitanje svršilo je t. j., prekinuto je ili odgođeno je — kako kaže vlada — do konca ove godine. Što će biti novom godinom, vidjet ćemo.

Zemaljskom Odboru podan je nalog, da, ako vlada ne prikáže osnovu o novoj izbornoj reformi za sabor na temelju obćeg prava glasa, iznese u prvom zasjedanju zakonsku osnovu o proširenju izbornog reda.

Pitanje sjedinjenja nije potaknuto obzirom na prilike u Monarkiji, ali je bilo iztaknuto u više prigoda. U razpravi o proručnu pokraj. zaklade izražene su iskrene simpatije borcima u Banovini za hrvatsku materinsku rieč.

Što se tiče sjedinjenja, nekud je i bolje, da ga se nije potaklo, jer ovaj sabor, na koncu svoje periode, bio bi mogao o sjedinjenju samo govoriti, jer na kakav uspjeh, obzirom na današnje naše političko-stranačke odnose u zemlji, nije mogao sigurno računati. Budući sabor čeka i u tome važna zadaća, po svoj prilici i odlučna, jer je nade, da će se doskora uređiti i kod nas stranački odnošaji, da će prestati ovaj današnji kaos, u kojemu je onemogućena svaka ozbiljna akcija.

O stranačkim odnošajima u pokrajini pretresalo se u klubu „Hrvatske stranke“; kako i kojim posljedicama, o tome smo već obširno progovorili upravo povodom poznatog izstupa, pa nemamo što da nadodamo.

Dvie tajne vojničke konvencije?

Před nekoliko je dana berlinska „Tägliche Rundschau“ doniela viest tobož iz Beograda, da je prigodom boravka velikog kneza Vladimira u Sofiji izmedju Rusije i Bugarske sklopljena potajna vojnička konvencija. Bugarska se u ovoj tajnoj konvenciji obvezala voditi svoju vanjsku politiku prema nazorima Petrograda. Nadasve u maćedonskom pitanju. Istodobno se Bugarska obvezala u samoj Bugarskoj poradiš sa svim silama, da uništi djelovanje „Bugarske revolucionarne organizacije“. Tomu naprotiv obvezala se Rusija nastojati, da se u Sofiji kod ministarstva vanjskih posala ukine „Maćedonska

sekcija“, kao i djelovanje društva „Sv. Save“ u maćedonskom pitanju.

U daljnjim svojim otkrićima tvrdi „Tägliche Rundschau“, da Bugarska pripoznaje Rusiji i austro-ugarskoj monarkiji teritorijalno pravo nad turskim zemljištem u Europi uz uvjet, da će u slučaju vojničke okupacije europske Turske bugarska vojska zauzeti one pozicije od ove strane Vardara do Crnoga mora, koje će odrediti sofijsko ratno ministarstvo. U slučaju ratnog uspjeha, Bugarska će dobiti treći dio prinosa i jedan treći dio anektirana područja. U svakom pak slučaju Carigrad ostaje cilj ruske akcije. Pri toj akciji bugarske bi čete imale podupirati Rusiju tako, da bi one navale na predjele oko Adrianopola, da se tako oslabi tursku vojsku u navalom sa dvie strane. Rusiji pripada izključivo pravo, da naviesti rat Turskoj, isto tako da s njom sklopi mir. Ovoliko „Tägliche Rundschau“.

Ovo bi bile glavne tačke rusko-bugarske tajne vojničke konvencije, koja da je postojala od davna, a sada je bila samo ponovljena i upodpunjena. Nu, mal ne u isto vrijeme, dok se je u Sofiji upodpunjala stara rusko-bugarska potajna vojnička konvencija, neki hoće, da se je u Beču sklopila izmedju Rumunjske i austro-ugarske monarkije takodjer jedna tajna vojnička konvencija. Za istinitost viesti ne može se s toga jamčiti, ali rek bi, da je za vrijeme boravka rumunjskog kralja Karola u Beču, u istinu sklopljen potajni rumunjsko-austro-ugarski vojnički ugovor. Nu, dok su Rusija i Bugarska sklopile svoju potajnu vojničku konvenciju proti Turskoj, Rumunjska i austro-ugarska monarkija rek bi da su sklopile svoju potajnu vojničku konvenciju u glavnom proti Srbiji. Austro-ugarska dunavska ratna pomorica je nezatna. U slučaju ratnog zapletaja sa Srbijom jedva bi Austro-Ugarska mogla upotrebiti svoju dunavsku flotilu proti srbskoj. Rumunjska je flotila dosta jaka. Nju bi u slučaju rata na Dunavu veoma nužno trebovala Austro-Ugarska. S toga razloga da je ova monarkija sklopila sa Rumunjskom tajnu vojničku konvenciju, a zadnji boravak rumunjskog kralja u Beču da je imao jedinu svrhu, da austrijski zapovjednik ratne pomorice i šef generalnog štaba podiele rumunjskom kralju upute, kojih bi se imala držati rumunjska ratna flotila i rumunjska kopnena vojska, u slučaju da dodje do rata.

Ovakvo neke glasine, a koliko je držati do njih, to je teško prosuditi. Poslie tumačenja velevalisti mitzstežkog programa glede Maćedonije, teško da su sve te konvencije istinite ili da imadu praktične vrijednosti. Možda je sve to manevar naperen proti Srbiji u njezinim trgovačkim odnošajima sa Austro-Ugarskom, možda ove glasine imadu jedinu svrhu, da Srbiju prikážu posve osamljenom i ugroženom od susjeda, te ju prisile na posvezanja pokornost.

U ostalom što je na stvari, vidit će se.

MARSALA.

(Piše A. V.).

Od svih poznatih i mnogo spominjanih talijanskih vrsti vina, koja su stekla svjetski glas u glasoviti piemontezki pelinkovac, jedino Marsala uzdržala je u svjetskoj trgovini svoje od davna stečeno prvenstvo, te je kadra uspiehom takmiti se sa najfinijim španjolskim desertnim vinima.

Vina proizvedena u Marsali veoma su slična, što se tipa tiče, vinu Xeres, koje se proizvadjaa na zemljištima izmedju Qudalquivira i Quadelete, i koje je dobilo ime grada Xeres de la Frontera.

Postupak kod priredjivanja marsalskih vina skroz je sličan onome pri priredjivanju Sherrya (Xeresa).

Zgodna marsalska luka, uz prikladno zemljište i podneblje za uzgoj finih vrsti grožđja (t. j. loza), mnogo su doprinela da su vina marsalska stekla svjetski glas, a naravno na svjetskim tržištima i dobru prodju.

Kako već spomenuh, Marsala (vino) je veoma slično Sherryu, samo što je često tamnije boje, ali okus i miris (aroma) manje

je fin, nego kod Sherrya, nu ipak tako ose-
bujan, da se prava Marsala daje vrlo lako
razlikovati od patornina. Marsalskih vina imade
dve vrste i to jedna sasvim sladka, dočim je
druga vrst malo više oporitija (trpkija). Pot-
tonija oporitija vrst Marsale je u svjetskoj tr-
govini više tražena, te se i bolje plaća.

Boja prave i nepatvorene Marsale je
tamno-zlatno-žuta, a postotak alkohola zavisi
o tome kakove su vrsti, pa se prilagoditi taj
postotak mjestu, kamo se ima izvoziti, jer
Marsali kao i svin ostalim desertnim vinima,
kod priredjivanja istih nadodaje se vinske žeste.

Marsala (vino) dobilo je svoje ime od
od lučkog grada Marsale, koji leži na južno-
zapadnoj obali Sicilije. Poznat je ovaj grad
iz povjesti ujedinjenja Italije, jer se u toj luci
izkrcao 11. svibnja 1860. talijanski junak Ga-
ribaldi sa tisuću dobrovoljaca, da sruši kralja
Franju II.

Grad Marsala, radi izvrsnog položaja
svoje luke, bio je poznat već u starom vijeku,
a osnovali su ga Kartažani god. 396. pr. l.,
te se tada zvao Silybaeum. Osvojivši Saraceni
god. 827. Siciliju, proširili su luku Silybaeuma,
te luku prozvaše „Marsa-Ali“ (t. j. luka Alieva),
a od tada i današnje ime grada.

Premda je usled plodovitosti ta i pri-
mjerno bogat podneblja u okolici grada
Marsale već od davnih vremena vinogradarstvo
cvjetalo, te predstavljalo glavnu granu poljske
privrede, to se je ipak vinska trgovina sa mar-
salskim vinima tek u najnovije doba počela
razvijati i takmiti sa drugim vrstama vina na
svjetskom tržištu.

Početak vinske izvozne trgovine u Mar-
sali ima se prepisati mnogim sretnim slučajevima,
ali razvitak stalne izvozne trgovine u
sadašnjem određenom pravcu počeo je tek u
najnovije doba.

Začetnik izvozne trgovine sa marsalskim
vinom možemo punim pravom nazvati nekog
Johna Woodhousa iz Liverpola, koji je god.
1772. doplovio svojom malom jedrenjačom iz
Englezke natovarenom suhim bakalorom. Za
ukešani novac od prodanog bakalara kupio je
u gradu Marsali 60 pipa (1 pipa = 412 lt)
starog marsalskog vina. Da se ovo vino na
putu do Englezke uzdriž laglje zdravo, pridodao
je svakoj pipi 2 gallona (1 galon = 4.5 lt)
vinske žeste.

Budući ovo vino prijalo ukusu Engleza,
te pošto ga je u dobru dobit prodao, naselilo
se je Woodhouse u Marsali, te je počeo pri-
redjivati od marsalskih proskih vina finija de-
sertna vina, prilagodivši ga ukusu svojih
zemljaka.

Vjerojatno je, da se Woodhouse na svo-
jim putovanjima upoznao priredjivanjem Sherry-
vina u Xeresu, pa je nastojao da u Marsali,
gdje su slične proizvodne prilike vladale, pri-
redi Sherry-u slično vino.

Njegovo neumorno nastojanje bilo je
okrunjeno sjajnim uspjehom, te je trgovina sa
po njemu racionalno priredjenim vinom, „Mar-
sala“, svakim danom se povećala, tako da je
u malo vremena postao milijunašem, te godine
1796 utemeljio u Marsali i danas obstojeću
vinsku tvrdku „John Woodhouse i drug.“

John Woodhouse bio je utemeljitelj vin-
skog obrta cijele okolice Marsale, jer je pribavio
vina marsalskom svjetski glas i time sto-
tinama radišnih vinogradara priskrbio stalnu za-
radu. Bio je k tome Woodhouse i dobročinitelj,
jer je u Marsali o svom trošku utemeljio za-
klonište za starce i obnemogle radnike. Umro
je u visokoj starosti godine 1826.

Uspjesi prvog utemeljitelja vinskog obrta
u Marsali, privabio i druge poduzetnike, te je
Englez Benjamin Ingham ustrojio tvrdku „In-
gham, Witaker i drug“ koja tvrdka i danas još
obstoje, te se ova tvrdka osobito i neumorno
trudila da usavrši priredjivanje vina Marsale.

Pa i druge strane i domaće tvrdke počele
su u Marsali baviti se proizvodnjom i razi-
šljanjem Marsale, a najvažnija od svih ovih
tvrdki je ona Vincenca Floria, rođenog Sici-
lijanca, utemeljena godine 1832, te koja se
može takmiti sa svim ostalim tvrdkama u vrst-
noći i dobroli proizvodnje Marsale.

Da je Marsala (vino) postala tako glosa-
vita mnogo su doprineli ratovi koncem 18. i
početkom 19. stoljeća, u vrijeme kada je en-
glezka mornarica ponovno zaposjela Siciliju, i
po Woodhousu proizvedenim vinom iz Marsale
bila obskrbljena u zamenu za mnogo skuplji
Seherry, a time je Marsala postala poznata ši-
rim slojevima u Englezkoj.

Kao što kod svih onih tipičnih vrsti vina,
koja krče sebi put u svjetsku trgovinu, tako
su i kod vina Marsale mnogo uplivala na nje-
ziniu razprodaju iz povoljne klimatične i zem-
ljišne odnošaje i udobno i dobro uređene
prostrane luke, još i izvrsni proizvod materijal
za racionalno proizvajdanje Marsale.

Grozdje koje se upotrebljava za pravljenje
vina Marsale potiče iz okolice grada Marsale
i sa obale južno zapadne Sicilije, koja obu-
hvaća pokrajine Palermo, Alcamo, Trapani i
Mazzara del Vallo.

Zemljište ovih područja je vapnenito, sad
više, sada manje pomešano gnjilom i pjeskom.
Podneblje je blago, te se godišnja toplina mie-
nja između +5 do +36° C; srednja godišnja
toplina je +17° C, a riedko se snizi toplina
zimi izpod ništice. Krupa riedko kada počinja
štetu. Od svibnja do listopada vladaju topli i
suhi dani, dočim zimskih mjeseci kiša obilno
pada sve do svrhe travnja.

Najvažnije vrste loza, koje se pretežno
goje u Marsali i okolici, pa u obće u svim
južnim okružijm Sicilijanske obale, i koje vinu
„Marsali“ podaju neki osobiti, osebniji tek,
jesu dvie vrste bijelog grozdja i to: Cataratto
i Inzolia, koje dvie vrste se izključivo rabe za
priredjivanje jakog desertnog vina „Marsale“.

Vrlo često pripravlja se Marsala osim iz
ove dvie napomenute vrste grozdja, još i od
drugi vrsta, poimence: od Quarnacchie i Malva
zije i drugi vrsta.

Loza Cataratto raste veoma bujno, te kasno
u proljeće potjera mladice, te stoga još ne
mogu proljetni mrazovi da nahude; također jer
lug (Oidium Tucher) riedko na nju napada.

Ova vrst loze vrlo dobro uspeva u vap-
nenastim zemljama, a ljubi položaj nešto nag-
nut (položiti) prema iztoku; cvate kasno, rodi
obilno a grozdje dozrieva prvom polovinom
mjeseca rujna. Grozdovi su srednje veličine,
jagode okrugle također srednje veličine, boje
jasno-zlato-žute.

Od 100 kg. grozdja dobiva se prosječno
78 lt. šire, te ako je grozdje bilo normalno
zrelo, to će mast imati 22.8—27.5% sladora i
prosječno 6.3% vinske kiseline.

Druga vrst loze „Inzolia“, koja se u prvu
vrst također u velike uzgaja za proizvodnju
vina „Marsala“, nešto ranije počme pupati, rasta
je vrlo bujno, te sasvim tim da ranije tjera
mladice nego Cataratto, to ipak odoljeva pro-
ljetnim mrazovima, a i protu lugu.

Cvate rano, a grozdje riedko oprhne, radja
obilno, a dozrieva polovinom mjeseca rujna.
Grozdovi su dugoljasti debeli, oduljeg pirami-

mnjenje kod mnogih ljudi odgovarati istini.
Nu dok mi spoznamo unutarnost jednog žmirk-
konje mora proći neko stanovitno vrijeme, dok
mi obično stvorimo o njemu već kod prvog
susretaja naše mnjenje. A to se naše prvno
mnjenje temelji na estetičkom pojavu dotičnog bi-
ća. S tim je estetičkim momentom Meštrovici
pri izboru, koji će od ona dva fiziološka po-
java da dađe mladicevu oku, morao da ra-
čuna. Da je Meštrovici svoga mladica prikazao
sa zažmirenim očima, ne bi kod tog prikazi-
vanja bio pogriješio proti fiziološkim pojavama
mladića u spomenutom stadiju, ali bio bi po-
činio jednu od neoprostivih estetičkih pogriješaka.
Pomislite si samo — jedan kip, koji nam
predstavlja čovjeka u duševnom stadiju Mešt-
roviceva mladica sa mal ne zatvorenim očima, i
držim, da ćete sami reći: ovom čovjeku tali
živi ogranj!

Taj će vaš nehotični sud biti odraz vaših
estetičkih čuvstava; bit će opravdan, jer ako
svi razlozi, koje biste naveli kao opravdanje
vašoj tvrdnji, ne bi bili temeljiti, ono će vam
ostati ipak jedan razlog, kojega ne će moći
odbiti ni jedan kritičar. Sa dva diela zaklop-
ljenim vedjama Meštrovicev bi mladac izgledao
kao da je slipeo. A ako čuti ljubavne osjećaje,

dalnog oblika, a jagode srednje veličine i ja-
stog oblika sa liepom zlato-žutom bojom. Od
100 kg. grozdja dobiva se prosječno 78—80 lt.
šire (cijdja), koja sadržava 22.4—29 i do 30%
sladora i 4.8% vinske kiseline.

Ova vrst loze uspeva najbolje na južnim
i južozapadnim položajima, a ljubi vapnenasto
ili plodno ilovasto tlo. Vinogradi u okolici Mar-
sale posadjeni su dielom na brežuljcima, a diel-
om u nizinama kao i kod nas.

Berba grozdja obavlja se kroz mjesec
rujan. (Sledi).

Naši dopisi.

Seget.

(Iz tužne trogirске občine. — Prilike u
Segetu). Čitamo u novinama o jadima i nevo-
ljama, koje su zavidale u občini trogirskoj,
odkud je na načelničkoj stolici nesposobni Ni-
kola Madirazza, ali se još iz Segeta nije nitko
čuo, kao da je nami dobro, dok je naše
stanje uprav žalostno. To nas potiče, da o
našim prilikama progovorimo. Možda im se
tako nadje lieka.

Kako je poznato, u našem selu, koje se
tiče odlomka Marine, Bristivice, Prapatnice,
Kaštela i Trogira, nema do dana današnjega,
uzprkos svim prošnjama, nijedne pučke škole.
Do nazad nekoliko godina naša su djeca po-
lazila pučke škole u Trogiru, ali to samo djeca
iz mjesta Segeta pri moru, a niipošto ona iz
raznih komšiluka, udaljenih više kilometara do
Trogira. Zatim su naša djeca bila izključena od
polazka škole trogirске — bit će tamo 3-4
godine — jednostavnim izjavom: „da neka si
mi sami po bje gradimo školu!“

Mi smo tu mačuhinsku izjavu primili
obručerke i počeli raditi svim silama, da na-
bijemo svoje vlastite škole, pa stajalo nas i
žrtava.

Stvar je bila dobro upućena još godine
1905. pod načelnikovanjem gsp. Dr. Slade,
vriedna i sposobna, ali nedostojno izigrana od
današnjeg načelnika i njegovog brata, koji su
svie uradili da se dočepaju žudjene časti, a
s njome veliki Nikola i austrijskog križica, za
koji bi bio pripravan u jednoj stanovitvoj pri-
godit žrtvovati i više hiljada forinta. Od kada
je on načelnikom, dolazili su na občinu koli
stari toli i novi glavari radi škole, a svaki
puta bi im načelnik rekao: „šve je gotovo
dico moja!“

Držana su dva seoska sbora, bile su dvie
ili tri komisije, koje su ustanovile građevna
mjesta za gradnju škola. Komisije su plaćene,
ali sve je ostalo do danas na papiru, škole
se i ne misle graditi.

Kada mi ne bi imali svoga novca, koji
je potreban za gradnju naših škola — ni pò
muke — ali uz naš gotov novac — takova
nemarnost načelnikova u ravo je neoprostiva.

Po računama od god. 1905. mi smo imali
u blagajni pretička oko 11.000 kruna; a što
je od toga novca i gdje je potrošen — to
sam Bog znade i stari Donadini, koji za ma-
glovite i tajne račune jedini najbolje znade, i
koji zna, kako se sam hvali, „far veder anche
il sole nel pozzo“. Ob ovom ćemo gospodinu
čim prije dvie-tri iskrene, e bi jednom i s njim
obračunali, ako se ovako nastavi. On nas već
razumije.

Mi smo razdijelili našu mušu, dajemo ob-
čini njezin dio — te smo predložili, da se
nama muša prodade po procjeni za plemen-
štinu, samo da se još više novaca namakne
za škole. Tu je molbu i predlog podupiralo

to u ovom slučaju, gdje nam Meštrovici riše
osjećaje podpuno zdrava bića, zatvorene bi
mladiceve vedje ubijale naše estetičko čuvstvo.
S toga je Meštrovici morao da izabere onu
prvu vjansku formu mladiceva oka, t. j. iz-
buljeno.

Nakostriešenje se obrva naravski ne smije
misлити, da na mladicevu liku izgleda kao čin-
jenje na hrbtu nekih živina. To si gladao m-
mora u svojoj glavji sam predočiti. Ali da si
morioc to nakostriešenje obrva mora sam sebi
predočiti, u tomu ga nakaju nabori kože vrhu
očiju, koje je Meštrovici na svom mladici tako
pregnantno izklesao, da morioci nije moguće iste
motriti, a da istodobno i ne pomisli na na-
kostiriešenje obrvica.

To nakostriešenje obrva, odnosno oni
nabori kože vrhu očiju prosti su odraz fiziolo-
škog djelovanja živaca, koje se jedino donekle
može opažati na licu drugih, a koje se u sebi
čuti. Nakostriešenje obrva i nabori kože vrhu
oču na Meštrovicevu mladici možemo slobodno
smatrati rezultatom Meštroviceva vlastitog ču-
ćenja i opažanja.

Dok se ovo isto dađe utvrditi i o na-
tegnutoj mladicevoj koži lica, o upadnutim
sljepočicama, kao i zategnutoj koži na kosje-

skoro cijelo selo i predalo načelniku, ali kuda
je on istu zabacio, — kao što je to u njega
običaj, — neka sam Bog znade, jer odgovora
ili rješenja dobili nismo nikada.

Dovle smo trpili i čekali, ali sve uzalud,
jer škole nemamo, a za naše novce ne znamo.
Što će na ovo vieće? Hoće li svemu ovomu
stati jednom na put ili će uvijek slipeo glosa-
vati? Vidit ćemo.

Sada se stalo po selu zagovarati, kako bi
se zamolilo društvo „Lega“, da ono postavi
svoju školu. Većina seljaka je, na žalost,
složna, i što će se još iz toga izleći — to za
sada ne možemo predvidjeti; ali ako se to
ostvari, neka padne najveća sramota na cijelu
našu občinu, a navlastito na njezinu glavu,
glavnoga jedinog krivca ovoj bruci i sramoti
po jednu hrvatsku občinu, pa bila ta i vene-
cijanska. Znamo, da će načelnika malo boliti
glava za to, jer je naša občina samo po imenu
hrvatska, a načelnik tako žalostno poznaje hr-
vatski jezik, da te rumenilo oblike kad drži
obćinske sjednice ili kad u javnosti govori, kao
ono prigodom posjeta Kaštelana za vrijeme iz-
bora. Šaptač je u toj prigodi tako izložio ne-
zatoč svoga gospodara, da je bilo upravo
halozno slušati tu komediju, radi koje su se
i sasma priprosti ljudi stidili, kako ih načelnik
izlaže pred tuđim svetlom.

Osim škole, naš odlomak nema a ma
baš nijedne uređene obćinske vode, a imade
ih u selu nekoliko u posve zapuštenom stanju,
među ostalim i jedna t. zv. „Bravarica“. Ta
se lokva nalazi u strani u dosta visokom po-
ložaju, neuredjena je i neobzidjana tako, da je
već troje čeljadi patilo životom.

Prošle smo godine podnijeli molbu na
občinu, podpisanu sa oko 150 seljana, da
nam se ta lokva na naš račun i trošak očisti,
obzidje i tredi. Načelnik je valjda i tu molbu
po svom običaju zabacio, jer do danas još
nikakovoga odgovora ni rješenja dobili nismo.
Ili zar čeka naš „dični“ načelnik, da još koja
duzina Segečana u njoj nađe svoj grob? To li
svo o toj jednoj lokvi, da o drugim i ne go-
vorimo.

O putevima našim nije uobće moguće
ni govoriti, jer ih nema, a oni koji jesu, ti su
prolazni samo za — koze. Da nema državne
ceste, koja prolazi Segetom, mi bi bili posve
odijeljeni od svijeta. Ono pak malo puteva, na-
vlastito Seget-Marina, što je sagrađeno i po-
pravljeno, zasluža je prvih uprava. Bivši na-
čelnik gsp. Dr. Slade, da je još koju godinu
ostao u časti, bio bi dosta dobra učinio, jer
se je u stvari razumio, a i od vlade bi po
koju podporu dobivao, znajući vladu kome će
dati i kako će se potrošiti; dočim sada kom
najaustrijskijim načelnikom jedva jedvice do-
bije občina po koju podporicu, a i tu pod
strogom kontrolom.

Grobište nam je u najzalostnijem stanju.
Nalazi se uz more, tako da mrtvaci plivaju u
vodi. Da se doskoči toj nevojlji, još pod biv-
šim načelnikom bila se povelja ozbiljna rieč,
kako bi se novo grobište uredilo, ali pod da-
našnjim načelnikom — sve je to zaspalo. U
segetskom polju imade kao stvoreno mjesto za
groblje sa liepom crkvicom na najzgodnijem
položaju, daleko od kuća i od prolaznih pu-
teva. Ali da, načelnik mari za to, deveta je
njemu briga, samo nek je njemu časti.

Da još spomenemo koju u uređivanju
našeg „dičnog“ načelnika. On je na obćini —
sve, prisjednici — ništa. Da ne računaju ništa,
i da uobće ne mogu ništa — to oni sami
priznavaju. Oni o obćinskim poslovima sasma

ričima, morioci se zbija mora diviti Meštrovici-
čevoj vještini promatranja na repiču uha.

Naravski, kod izrasta mladiceva uha pred-
postavljamo normalni razvoj. Na Meštrovici-
je mladici repič uha sa prelazom na kosierice
karakterističan. Usled toga što je mladiceva
koža na licu zategnuta, to je ona povulka za
sobom repič uha prelazom na kosierice napried,
ali jer proti zategnutoj koži na licu djeluje
istodobno zategnuta vratna koža na prelaz
uznog repiča, to ga ona poteže natrag. Ovdje
djeluju dvie protivne sile, dvie protivne kon-
tracije. Prva proteže ušni repič sa prelazom na
kosierice prama nosu, druga natrag dol do prama
lopatice, a jer je prva jača od druge, to ona
poteže dvie trećine uznog repiča sa prelazom
na kosierice napried tako, da se kut, koji
pravi potegnuta stranica na rubu ušnog repiča
sa stranicom, te se nalazi na prelaznom dielu
kože s uha na kosierice, sieče za nekoliko mi-
liimetara na samom prelazu izpod repiča.

Neka mi se ne reče, da se na ovu situicu
nisam imao obazriti. U ovoj se situici odsjeva
jedan od važnih uvjeta Meštroviceve vještine.
Odsjeva se kolikoka i kakvoća njegove čulj-
nosti, o kojima će kasnije biti rieč.

(Nastavit će se).

Vrelo Života.

(Od Ivana Meštrovica). (11)
(Nastavak).

Motrite jednoga, koji gleda otvorenim okom
svakomu u lice, a drugoga, koji žmiri i mjeri na
vama svaku dilačicu. Motrite malo dulje vrema
dva čovjeka i uvjerit ćete se, da će se
onaj prvi dojam, koji ste dobili od obojice,
s vremenom ustalliti u vašim grudima. Riedko
se taj prvi dojam mjenja u nama. Taj će vaš
dojam bit razan kod ona dva čovjeka, te ih
promatrate. Kakav će bit, to vam ne mogu
prorokovati u sve potankosti, ali uvjeren sam,
da će onaj čovjek, koji vas gleda otvorena
oka, učiniti na vas daleko ljepši utisak,
nego li onaj drugi te vas žmiri, kao da hoće
da iz vas izpiše sve tajne vašeg srca. Ni ja
ni vi nismo ljudi, koji posjedujemo izvarenid
stupanj estetikke, ali u našim moždanima imamo
ipak toliko moći i snage, da znamo razlikovati
dobre od zlih utisaka na naše očne žilve.

Čovjek, koji uobće pri gledanju žmiri
očima, riedko se komu dopada. Mnogi tumače
antipatiju našu prama ovakim ljudima, tako da
ljudima, koji žmire očima, pripisuju razna
zla i ogavna unutarnja svojstva. Možda će ovo

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždribebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od **lijljanova mlika** **SAPUN**

od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljljanova mlika da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju. Pretplatno komad po 80 para

u **drogariji VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

U KOJIMA SE
PRODAVAJU JEDINO
SINGER OVI
ŠIVACI STROJEVI.

PO OVOME ZNAKU
MOGU SE
RAZPOZNATI
PRODAVAONICE

SINGER ČO. DIONIČKO DRUŽTVO ŠIVAOH STROJEVA
PAZI!

Svi drugi strojevi, koje mudjuje druge kuće šivaćih strojeva pod imenom „SINGER“, gradjeni su po jednom našem šaržem sustavu, koji daleko zaostaje za našim novijim sustavima za obiteljske strojeve u uporabi i u trajnosti. — — — — — Skladište u Šibeniku kod KARLO BAMBERGER Glavna ulica

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 1/2 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:
sa otkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa skadenom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložena, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Opvara tekuće račune u raznim vrijednotama.

Inkaso: Obavlja uljevanje mjenica na sva mjesta inoizemstva, odrezaka i izričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima *doznačnice* na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solingrad (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije *bez ikakvog troška, a na inoizemstvo po najboljem dnevnom tečaju.*

Izdaje *Kreditne listove* na sva mjesta Monarhije i inoizemstva.

Bavi se *kupnjom uz tovarne dokumente* u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje *predajme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente* uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje *jamčevinu za carine skladišta* Kontrinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:
U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osigurajete vrijednote proti gubitim žribebanja.
Banka Commerciale Triestina.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU. ....

Častim se preporučiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— **svieće od pravog pčelinjeg voska** —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — koristna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cieniu u svim količina žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

..... JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU. ....

SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

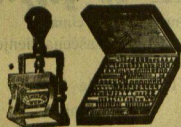
SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME

Svaki trgovac koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

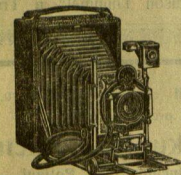
HRVATI,
sjetite se družbe
sv.
Ćirila i Metoda.

KNJIŽARA I PAPIRNICI IVANA GRIMANI - A

(Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica)

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kantschucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nužrednih potrebština.

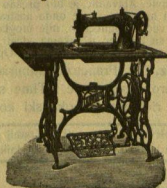
preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, rječnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve **hrvatske i strane časopise** uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zalha svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predajme na vrijednostne papire, kao i na robu ležću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdribebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavija tržišta monarhije i inoizemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Preporučuje se
najbolje P. N. Občinstvu za izradu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, pojtelnica, kuverata, listovnih i trgovačkih

NOVO
ustanovljena
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrnica i sve druge u tu stvaru zasjecajuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cienne.